
DATUM
2023-04-03

Malin Scharffenberg, Region Skåne PHH (Psykiatri, habilitering och hjälpmedel)
Johannes Malm, Region Skåne, Primärvården Skåne
Karin Torell, Region Skåne PHH
Susanna Agerius, Malmö
Emelie Sundén, Skånes Kommuner
Therese Richardsson, Helsingborg
Jeanette Heilmann, Suicide Zero
Michelle Nilsson, NSPH Skåne

Länsgemensam Handlingsplan Suicidprevention 2023–2028

Region Skåne och kommunerna i Skåne genom Skånes Kommuner har genom Regional Samverkansgrupp Psykiatri tagit fram denna länsgemensamma handlingsplan. <https://xn--skneskommuner-qfb.se/wp-content/uploads/2022/10/Handlingsplan-Psykisk-halsa-och-suicidprevention-2022-07-05-1.pdf>

Regional Samverkansgrupp Psykiatri har beslutat att utse ett gemensamt utskott för suicidprevention. Utskottet har tagit fram en handlingsplan med fokus på gemensamma utvecklingsområden för perioden 2023–2028.

Suicidprevention

Skånes Kommuner och Region Skåne ska i samverkan med samhället i övrigt arbeta för att minska antalet suicid och suicidförsök i Skåne.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2022–2023

- Region Skåne och Skånes Kommuner arbetar i linje med regional suicidpreventiv handlingsplan under 2022. Överlämning av pågående aktiviteter från projektorganisation till förvaltning.
- Implementering av SPiSS (uppdaterade kurser) under 2022.
- Det länsgemensamma suicidpreventiva arbetet fortsätter 2023. Processen för detta behöver fastställas i samverkan mellan huvudmännen.

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal genomförda utvecklingsaktiviteter

Långsiktiga mål

- minska antalet självmord i Skåne

Mätbara indikatorer för uppföljning

- följa antalet självmord i Skåne i dödsorsaksregistret

Gemensamma utvecklingsområden

Utskottet har identifierat följande utvecklingsområden;

1. Nätverksträff kommunala suicidpreventiva samordnare
2. Kommunala handlingsplaner
3. Fysisk planering
4. Skolbaserade program, YAM
5. Händelseanalyser
6. Ekonomisk utsatthet
7. Anhörigstöd och skånegemensamma rutiner för efterlevandestöd
8. Kunskapsöverföring och kompetensutveckling

I linje med RESPIs val av struktur utifrån ett målgruppsperspektiv har de gemensamma utvecklingsområdena delats in i de perspektiv som används inom folkhälsovetenskapen; Universell prevention, Selektiv prevention och Indikativ prevention.

Revidering sker årligen i utskottet för suicidprevention.

Universell prevention

1. Nätverksträff kommunala suicidpreventiva samordnare

Ett flertal kommuner i Skåne har anställt suicidpreventiva samordnare. Det finns ett uttalat behov av erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring mellan kommunerna samt en önskan att få del av regional och nationell kunskap.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- erbjuda två gemensamma nätverksträffar för suicidpreventiva samordnare med syfte att erbjuda kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal kommuner som har suicidpreventiva samordnare/motsvarande
- genomförda nätverksträffar

Långsiktiga mål 2024–2028

- hållbar struktur för erfarenhetsutbyte mellan kommuner och mellan kommun och region och idéburen sektor

Mätbara indikatorer för uppföljning

- struktur tillskapad

2. Kommunala handlingsplaner

Ett flertal kommuner har påbörjat arbete med att ta fram kommunala handlingsplaner eller motsvarande dokument

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- erbjuda aktiviteter som bidrar till handlingsplaner/motsvarande av god kvalitet

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal kommuner som har kommunala handlingsplaner/motsvarande

Långsiktiga mål 2024–2028

- Samtliga kommuner i Skåne arbetar med suicidpreventivt arbete utifrån framtagna handlingsplan/motsvarande
- Framtagna handlingsplaner/motsvarande är av god kvalitet

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal kommuner som har kommunala handlingsplaner/motsvarande
- kvalitativ uppföljning med hjälp av lärosäten/annan

3. Fysisk planering, Trygghet/säkerhet

Många suicidhandlingar är impulsiva och utförs i anslutning till en drabbande livshändelse som utlöser en akut kris. Insatser och metodrestriktioner för att förebygga suicid vid suicidtäta platser, så kallade "hot spots", är en effektiv preventiv metod och påvisar goda effekter. Interventioner som ökar trygghet i miljön ökar även sannolikheten för att en tredje part kan ingripa. Analys av risker för suicid i kommuners befintliga miljöer och i planeringen och byggandet av nya miljöer är därför av vikt. För att lyckas med arbetet behöver ansvariga för utveckling och förvaltning av den fysiska miljön involveras. Den kommunala räddningstjänsten, polisen, Skånetrafiken och Trafikverket är andra viktigt samarbetspartners.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- inleda dialog med Skånetrafiken
- aktivitet med fokus på fysisk planering/ trygghet/säkerhet
- dialog kring läkemedel och förgiftning paracetamol
- inventering av suicidpreventiva arbetssätt inom psykiatrisk vård i den fysiska miljön

Mätbara indikatorer för uppföljning

- inventera hot spots tillsammans med kommuner och räddningstjänst
- stimulera kunskapsöverföring mellan kommuner och räddningstjänst

Långsiktiga mål 2024–2028

- minskad tillgång till suicidmedel och hot spots till exempel genom kontakt med Trafikverket, stadsbyggnadskontor och kommunal räddningstjänst
- stimulera till informationsspridning om hjälplinjer, ambulans, hjälpinsatser och olika former av hinder på suicidtäta platser

4. Skolbaserade program, YAM

Tre av skolprogrammen stöds av evidens: Youth Aware of Mental Health (YAM) och två amerikanska program; Good Behavior Game (GBG) samt Signs of Suicide (SOS). Två av dessa (YAM och GBG (som på svenska heter PAX)) är tillgängliga på svenska, och ett (YAM) har utvärderats internationellt och i Sverige (Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention, 2021). Den internationella studien visade på en minskning av depression, självmordstankar och självmordsförsök, men i den svenska studien sågs inga signifikanta förändringar vad gäller antal självmordsförsök. Däremot konstaterades en minskning av suicidtankar och av olika mått på psykisk hälsa samt en ökning för hjälpbeteenden och kunskaper.¹

Under 2023 finns resurs för regional samordning av YAM i Skåne.

Då YAM är ett skolbaserat program är kommunala verksamheter berörda av arbetet. I november 2022 var 17 kommuner utbildade i YAM.

---

¹ <https://respi.se/insatser/evidensbaserade-insatser/insatser-i-skolan>

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- utbilda ytterligare tre kommuner i YAM
- förtydliga samverkansstrukturen i Skåne med MHIM utifrån fortsatt arbete med YAM
- skapa hållbar struktur för samordning avseende YAM i Skåne

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal kommuner som är utbildade i YAM
- antal kommuner som arbetar med YAM
- antal skolor som arbetar med YAM, källa MHIM
- samverkan med MHIM etablerad

Långsiktiga mål 2024–2028

- hållbar struktur för fortsatt arbete med YAM i Skåne i samverkan med MHIM
- fortsatt inkludering av kommuner och skolor i arbetet med YAM.
- fortsatt gemensamt arbete för att sprida evidensbaserade skolprogram i Skåne

Mätbara indikatorer för uppföljning

- struktur kring fortsatt arbete med YAM tillskapad
- antal kommuner som arbetar med YAM
- antal skolor som arbetar med YAM, källa MHIM

Indikativ prevention

5. Händelseanalyser

Hälso- och sjukvården arbetar enligt Socialstyrelsens riktlinjer för utredning av vårdskada där internutredning och händelseanalys efter suicid och suicidförsök ingår. (källa [Systematiskt patientsäkerhetsarbete | SKR](#))

Region Skåne genomför i dagsläget händelseanalyser efter suicid och dessa inbegriper i vissa fall även kommunal verksamhet. Genom att öka kunskap i kommunerna och stimulera till att kommunerna att deltar, tar initiativ till, alternativt genomför, systematiska händelseanalyser enligt samma struktur kan ett gemensamt suicidpreventivt lärande skapas och användas i ett systemförändrande förbättringsarbete. Syftet är således att öka samverkan och sprida kunskap om suicidhändelser såväl inom som mellan huvudmän i syfte att vidta åtgärder för att minska antal suicid och suicidförsök.

Det finns ett regeringsförslag om att en särskild "haverikommission" ska tillsättas efter varje suicid. Ambitionen är att skapa förutsättningar för bredare utredningar där flera samhällsaktörer som socialtjänst, skola, polis och sjukvård ingår. Förslaget förutsätter en översyn av sekretesslagstiftningen.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- inventera antal kommuner som arbetar med händelseanalyser
- utbildningsaktivitet om händelseanalyser inklusive lärande från suicidhändelser
- stimulera arbete med händelseanalyser i skånska kommuner
- kunskapsöverföring från region till kommun

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal genomförda utbildningsaktiviteter
- arbete med systematiska händelseanalyser påbörjat i någon/några kommuner

Långsiktiga mål 2024–2028

- ökad kunskap om händelseanalyser som genomförs rutinmässigt i Skåne

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal genomförda händelseanalyser
- antal vidtagna åtgärder utifrån lärandet i händelseanalyser

6. Ekonomisk utsatthet

Psykiska besvär är vanliga vid ekonomiska problem och ekonomiska svårigheter utgör riskfaktor för suicid. Att ha hälsoproblem kan inverka på arbetsförmågan och därmed påverka privatekonomin. Dessutom kan ekonomiska problem i sig påverka den psykiska hälsan negativt.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- representanter från utskottet deltar i skånegemensamt initiativ kring överskuldsättning.
- följa upp tidigare kontakter med nätverk inom budget och skuldsanering

Mätbara indikatorer för uppföljning

- genomförd gemensam aktivitet kopplat till överskuldsättning.
- etablerad kontakt med nätverk inom budget och skuldsanering

Långsiktiga mål 2024–2028

- förbättrad samverkan avseende ekonomisk utsatthet kopplat till suicidprevention

Mätbara indikatorer för uppföljning

- samverkanskanaler etablerade

7. Anhörigstöd och Skånegemensamma rutiner för efterlevandestöd

Det finns nationella exempel på regioner där man tagit fram övergripande rutiner för efterlevandestöd. Barn som anhöriga är en särskilt angelägen målgrupp.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2023

- undersöka möjligheterna att tillskapa skånegemensamma rutiner för efterlevandestöd.

Mätbara indikatorer för uppföljning

- arbete påbörjat

Långsiktiga mål 2024–2028

- färdigställt material
- Fokus barn som anhöriga

Mätbara indikatorer för uppföljning

- färdigställt material
- Kunskapspridning barn som anhöriga samt riktade aktiviteter.

8. Kunskapsöverföring och kunskapsutveckling

Ett effektivt sätt att förebygga suicid är att implementera flera simultana åtgärder på flera nivåer samtidigt. Synergistiska effekter mellan insatser producerar större effekter än varje enskild insats för sig

Att sprida Hälso- och sjukvårdens och lärosätenas kunskap om suicidprevention utanför hälso- och sjukvården är viktigt för att förstärka samhällets resurser att identifiera och stärka de drabbade. Gemensam förståelse och kunskap är en del i den förstärkta samverkan mellan huvudmännen.

Kortsiktiga mål och aktiviteter 2022–2023

- ASSIP: Attempted Suicide Short Intervention. Öka kännedom om ASSIP i kommunala och regionala verksamheter genom kunskapsöverföring och föreläsningar från specialiserad psykiatri till kommunal verksamhet och primärvård
- kunskapsöverföring till somatisk vård inom och utanför regionen
- SPISS. Utvidgad implementering till t ex Skånetrafiken och tekniska förvaltningar i kommuner och region
- MHFA kompetensöverföring från kommun till region
- Psyk E-bas nytt lanseringsförsök
- eventuellt alkoholutbildning primärvårdsnivå från region till kommun
- etablera ett skånegemensamt utbildningspaket för suicidprevention
- rutiner och styrande dokument för suicidprevention checklista/krisplan
- VIP:arna

Mätbara indikatorer för uppföljning

- ASSIP: 1-2 föreläsningstillfällen genomförda
- MHFA antal utbildade i regionens och kommunernas verksamheter
- SPISS antal genomförda utbildningar (region)
- Psyk E-bas suicid antal genomförda utbildningstillfällen

Långsiktiga mål

- SPISS är obligatorisk utbildning vid nyanställning i kommun och region
- ASSIP-filmade föreläsningar i enkel respektive mer fördjupad form

Mätbara indikatorer för uppföljning

- antal kommuner/verksamheter som har SPISS som obligatorisk utbildning vid nyanställning